

SANAT EĞİTİMİ VE ULUSLARARASI UYGULAMALAR

ART EDUCATION AND INTERNATIONAL PRACTICES

Yrd. Doç. Can KÜÇÜKTEPEPINAR^a^a Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, tepepinar66@gmail.com**Özet**

Bu çalışmada sanat eğitiminde müfredatın içeriği, ders saatleri, sanat eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, sanat eğitimi desteklemek için kurulan uluslararası örgütler ve ağlar, sanat ile okul işbirliği, sanat eğitimi desteklemek için müfredat dışı kültürel faaliyetlerin organizasyonu, sanata ilişkin festivaller, yarışmalar, sempozyumlar ve kutlamalar, sanat eğitimi destekleyen girişimler ve sanat öğretmenlerinin eğitimi ve yetiştirilmesi incelenmiştir. Çalışmada sanata, sanat eğitiminin önemine değinilmiş, sanat eğitiminde geçmişten günümüze kadar uygulanmış yöntemler/yaklaşımlar üzerine belirlemelerde bulunulmuş ve bu kapsamda, çocuk merkezci yaklaşım, deneyci yaklaşım ve disiplin merkezci yaklaşım yöntemleri üzerine değinilmiştir. Dünya üzerindeki ülkelerin ve Türkiye'nin sanat eğitimi müfredat programı uygulamalarında temel aldığı noktalar ele alınmıştır. Dünya üzerinde ki ülkeler genelinde müfredatlarında benimsemiş ve uygulamakta olduğu "bütünleşik" ve "bağımsız" sanat eğitimi yöntemlerine değinilmiştir. Dolayısıyla müfredatlarında sanat eğitimi "bütünleşik" ve "bağımsız" olarak adlandırılan sistemlerle eğitim veren ülkeler belirlenmiş ve bununla birlikte Avusturya, Finlandiya, İrlanda,, Fransa, İtalya, Romanya, Letonya ve Türkiye gibi ülkelerin uygulama örneklerine ve müfredatlar arasında ki zorunlu sanat dersleri saatlerine yer verilerek Bilgi İletişim Teknolojilerinin (BIT) ulusal/uluslararası kullanımına ve yaygınlaştırılmasına, okullardaki fizyolojik şartların uygun ve etkin olarak düzenlenmesine, okul dışı aktivitelerin/faaliyetlerin artırılmasına dolayısıyla bu kapsamda kültürel gezileri ve müze bilincinin önemine vurgu yapılmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan sanat eğitimi için öğretmen yetiştirilmesine duyarlıklarına ve pedagojik formasyonlarının önemine vurgu yapılmış ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Öyle ki Müfredat ve standartlarıyla öğrencilerin ulaşılması beklenen temel becerilerinin neler olması gerektiğine değinilmiş ve programların uygulanabilirliğinin önemine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, sanat eğitimi, müfredat, teknoloji.

Abstract

In this study, content of curriculum, hours of lessons, usage of information and communication technology in arts education, international organizations and networks over the world for supporting art education, collaboration of school and world of art, organisation of extra-curricular arts and cultural activities for supporting arts education, arts-related festivals, celebrations and competitions over the world for supporting arts education, other initiatives to support and develop arts education and education and training of art teachers were examined. In the study, importance of arts education and art were mentioned, and some determinations were made on methods/approaches implemented from the past to the present and in this context, it is mentioned about the methods of child-centered approach, experientialist approach and discipline-centered approach. The fundamental principles for implementations of arts education curriculum program in Türkiye and in the countries over the world were discussed. In this context, some evaluations were carried out by considering examples of implementations of the countries over the world. The methods of arts educations such as "integrative method" and "separate method" adopted and implemented in the curriculums throughout the countries over the world were mentioned. Hence, the countries preferring education systems titled as "integrative" and "separate" systems in their curriculums were determined and national/international usage of Information and Communications Technologies (ICT) and its dissemination, necessity for arrangement of physiological conditions properly and actively in the schools, enhancement of activities out of the school were mentioned by including practice samples and hours of compulsory arts education between the curriculums from some countries such as Austria, Finland, Ireland, France, Italy, Romania, Latvia and Türkiye and thus in this context it has been tried to focus on cultural trips and importance of museum consciousness. On the other hand, educating teachers for arts education, their sensibilities and importance of their pedogical formation were focussed and some evaluations were carried out. Such that, what kind of basic skills the students are expected to achieve by the curriculums and standards has been mentioned and the importance of feasibility of programs has been pointed out.

Keywords: Art, arts education, curriculum, technology.

1. Giriş

Sanat en genel anlamıyla, yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. Tarih boyunca neyin sanat olarak adlandırılacağına dair fikirler sürekli değişmiş, bu geniş anlama zaman içinde değişik kısıtlamalar getirilip yeni tanımlar yaratılmıştır.

Sanat, insanın varoluşuyla başlayan, tarihin her döneminde varlığını geliştirerek sürdüren bir olgudur. Sanat için bugüne kadar çeşitli tanımlamalarda bulunulmuş olsa da, bu tanımlamalar iki yaklaşımda birleşmektedir. Bu yaklaşımlardan biri; sanatın “nesnel” yani toplumsal olduğunu belirtirken, diğeri ise “öznel” bireysel olduğunu belirtmektedir. Toplumsal yaklaşımda sanat, dönemin sosyo-kültürel yapısıyla şekillenir ve toplum için yapılır. Bireysel yaklaşımda ise, sanatçı sanatı kendi iç dünyasını yansıtmak için kullanır.¹

Read en basit anlamıyla sanatı “hoşa giden biçimler yaratmak gayreti” olarak tanımlamıştır.²

Aristo sanatı iyi anlamak için onu doğa ile karşılaştırmak gerektiğini söylemiştir. Sanat insan zekâsının doğayı işlemesidir; kendi amacına göre doğayı etkilemesidir.³

Kant’a göre sanatın tek amacı kendisidir. Sanat “sanat” içindir.

Hegel’e göre; sanat insan aklının somut bir yansımasıdır. Sanat doğayı taklit etmemelidir. Sanatın güzelliği doğadakinden üstündür.⁴

Marks’a göre ise; **sanat toplumsaldır. İnsan ve doğanın etkileşimi sonucudur.**⁵

Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını **estetik** bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan **eğitim** faaliyetlerinin tümüdür. Sanat eğitimi; kişiye estetik yargı yapabilmek konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. **Sanatçı** yetiştirmeye değil; yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi, yaratıcılığa yönlendirip, onun bilgisel, bilişsel, duysal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Yaratıcı güç ve potansiyelleri eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için çalışır. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir. Sanat eğitimi; gözlem yapma, özgün buluş ve kişisel yaklaşımları destekler, pratik düşünceyi geliştirir. Olayları, olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur.

20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsamsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, **okul içi** ve **okul dışı** yaratıcı sanatsal eğitimi

¹ M. Arabacı, *Sanat Eğitiminde Çoklu Zeka Kuramı ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi (İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Eğitimi Programı Örneği İle)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Bursa, 2006, 2.

² H. Read, *Sanatın Anlamı*, Çev: Güner İnal, Nuşin Asgari, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1974, 18; Arabacı, *a.g.e.*, 2006, 2.

³ I. Edman, *Sanat ve İnsan*, Çev: Turhan Oğuzkan, İnkılap ve Aka Kitapevleri, 2. Baskı, İstanbul, 1977, 19; Arabacı, *a.g.e.*, 2006, 2.

⁴ Arabacı, *a.g.e.*, 2006, 2.

⁵ Arabacı, *a.g.e.*, 2006, 2.

tanımlamaktadır.⁶ Sanat eğitimi, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitimidir. Sanat eğitiminin amacı, yapılmış olanları yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeterlilikleri olan insanları yetiştirmektir. Sanat, eğitim bilimindeki birikimin ürünü olan çağdaş görüşler; kişinin bir bütün olarak sanatı anlaması, öğrenmesi iletişim ve etkileşime girmesi ile yaratıcı etkinlikte bulunmasını içermekte ve böylece sanat eğitimi alanı yeni ve çağdaş bir nitelik kazanmaktadır.

Sanatta öğrenme çok küçük yaşta başlamakla birlikte gerçek anlamda öğrenme okulda olur. Okulda sanat dersi geniş, kapsamlı bir öğretim alanıdır. Bu alan içinde; estetik değerler içeren, anlatımsal ve teknik anlamda nitelikli ürünler yaratmak, çevrede ve sanat yapıtlarında nitelikler görmek, ayırmsamak, sanat tarihini ve estetiği öğretmek yer alır.⁷

Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi, sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak, bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. **Sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları, estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir.** Bu eğitim alanında birey; resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, roman, heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film, video gibi sınırsız sanat evreninden, kendine en uygun dili seçme şansına sahip olarak kendini ifade olanağı bulmaktadır.

Geçmişten günümüze sanat eğitimi tarihinde uygulanan yöntemler şu şekilde özetlenebilir; **Çocuk Merkezci Yaklaşım;** çocuğun kendi kendini düzenleyen özgür bir ortamda dinamik bir sistem içinde sanat öğrenmesidir. Bunun için önce yaygın bir programla, bol araç ve gereç ile ve özgür ortamda yöreklendirilmesi gerekir. Görsel Algının Geliştirilmesi, görmeyi öğrenmeyi amaçlar. **Algılamada Gelişme;** uygulamalı Etkinliklerle Öğrenilmeli; Çocuğun doğal büyümesine bağlı olarak görsel algısı da gelişir. Algısal Gelişme öğretimle de gerçekleşir. Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel boyutta amaçlanan davranışlar geliştirilmelidir. **Disiplin Merkezci Yaklaşım;** görsel sanat alanı ile ilgili her türlü bilgi, beceri, değer öğretim yolu ile öğrenciye kazandırılır. Bu görüşün ön gördüğü öğretim yolları ile sanat eğitiminde derinleşmeye gidilebilir. **Deneysel Yaklaşım;** çocukların kendi başlarına çeşitli gereçlerle deney yapmalarını, sanatsal süreci yaşamalarını estetik ve sanatsal gelişmede temel almaktadır. Bu yaklaşım “bırakınız yapsınlar” anlayışına dönüştürülmedikçe derslerde okullarda diğer yaklaşımlarla birlikte uygulanabilir.⁸ Bütün bu yöntemlerin uygulanabilmesi için; deneyimler, birikimler, donanımlı ortam ve özgür ortam diye belirlenen ön koşulların sağlanması gerekmektedir. Deneyimler, Birikimler: Sanat eğitmeninin alanında çok iyi yetişmiş olması başarıyı önemli ölçüde etkilemektedir. Donanımlı Ortam: Binanın elverişliliği, araç, gereç, teknik ve teknolojik olanakların sağlanması sanatsal yaratmayı olumlu ölçüde etkileyen faktörlerdir. Özgür Ortam: Ancak her çeşit olasılığı araştırmaya imkan tanıyan, her çeşit düşünme biçimine olanak veren, eleştiriye açık özgür bir ortamda, özgür yaratma gerçekleşebilir.⁹

Dünya üzerindeki ülkeler, müfredatlarındaki sanatları gruplandırmada iki modeli benimsemiştir:

⁶ İ. San, *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ütopya Yayınevi, İstanbul 2003, 17.

⁷ O. T., Kırıoğlu, *Sanatta Eğitim: Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*, Pagema Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2002, 101; http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/katiranci.htm, Erişim: 28.08.2012.

⁸ Kırıoğlu, a.g.e., 250-253.

⁹ S. Etike, *Sanat Eğitimi Yazıları*, İlke Yayınevi, Ankara, 1995, 25-26; http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/katiranci.htm, Erişim: 20.02.2014.

- İki ya da daha fazla bağımsız sanat çeşidi alanları müfredatta farklı alanlarla birlikte (örneğin 'sanatlar' başlıklı) ve diğer müfredat alanlarından farklı (örneğin: fen ve beşeri bilimler) düşünülür. Bu tip sanat çeşitlerinin birbirleriyle ilgili olduğunu kabul eden kavram '**bütünleşik**' olarak tanımlanabilir.
- Her sanat konusu müfredatta (örn, kimya, tarih, matematik gibi derslerin yanında görsel sanatlar ve müzik) aralarında kavramsal bağlantı olmadan "**bağımsız**" olarak düşünülür.¹⁰

Sanat biçimlerinin müfredatta bütünleşik olarak gruplandığı ülkeler: İtalya, Lüksemburg, Malta, İspanya, Portekiz, İsviçre, Belçika, Hollanda, Danimarka, Romanya, Litvanya, Letonya, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Bulgaristan, İrlanda, Birleşik Krallık-İskoçya, İsveç'tir. Sanat biçimleri farklı derslerde işlenen ülkeler ise; Fransa, Almanya, Polonya, Estonya, Birleşik Krallık-Galler, Birleşik Krallık-İngiltere'dir.¹¹

Avusturya'da görsel sanatlar zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. İlkokulda ve teknik okullarda dönemlik olarak; **1. ve 2. Sınıfta 80-100 saat arası, 3. ve 4. Sınıfta 120-140 saat arası, 5. Sınıfta 190 saat, 6. ve 7. Sınıfta 140-160 saat arası ve 8. Sınıfta 120-140 saat arasıdır.** Eğitim ortamlarında verilen sanat eğitimi geliştirmek amacıyla, **EDUCULT Vienna** isimli Sanat ve Kültür Eğitimi Uzmanlık Merkezi bulunmaktadır. 2004 yılında önceden Avusturya Kültür Hizmeti tarafından başlatılan birkaç önemli aktivite kültürel işbirliği adına **KulturKontakt** şubesine geçirilmiştir. Bunun yanı sıra, *Lander*'de kültür kurumlarına okul gezilerini, kültürel amaçlı okul projelerini ve okullardaki sanatçı programlarını desteklemek amaçlı belirli **aktiviteler düzenleyen kurumlar** vardır. *Kulturkontakt* ilkokul, birinci kademe ve ikinci kademe ortaokullarındaki projelere sanatçıların katıldığı Dialogveranstaltungen'i (Diyalog günleri) desteklemektedir. Müzik okulları (*Musikschulen*) okul sonrası müfredat dışı faaliyetlerin geleneksel bir parçasıdır. Bu müzik okulları, yerel düzeyde finanse edilmektedir ve sıradan okullardan bağımsız bir şekilde müzik dersi vermektedir. Müzik okullarında (*Musikschulen*) ve sıradan okullar arasında giderek artan bir işbirliği görülmektedir. Müzik okulları, müzik derslerinin öğretiminde yoğunlaşmasına rağmen bazıları drama, klasik dans ve çağdaş dans alanlarında da dersler vermektedir. Önceki dönemlerde ders dışı aktivitelere katılım, ailelerin çocuklarının katılımı için ödeme yapmalarına bağlı iken şimdilerde çocuklar tüm gün hizmet veren *Campus Schulen* (Kampus Okullarına) katılabiliyor ve sanattan spora kadar, kendi ders dışı aktivitelerini seçebiliyorlar. Bu tür çeşitli aktiviteler aylık bir ücret karşılığında mevcut, fakat ailenin ödemesi gereken miktar sosyal durumuna göre ölçülüyor, bu da bu tür okulları daha fazla öğrenciye mümkün kılıyor. Ayrıca *Future Learning* programı *Museum Online* ve net-music.at gibi çeşitli girişimlere ve projelere destek vermektedir. **Museum Online Programı** on bir yıldır uygulanmaktadır. Bu programın amacı bölgesel, ulusal ve uluslar arası sanat ve kültürün derin analizini yapmak için öğrencilere ve öğretmenlere fırsatlar sağlamaktır. Katılımcılar da Dünya Kültür Mirası kullanımı üzerine detaylı araştırma yapabilmektedirler. Böylece Museum Online bilinçli olarak disiplinler arası bir yaklaşım takip etmektedir. Avusturya'da, uzman öğretmenler sanat derslerini hem akademik ortaöğretimde hem de genel ortaöğretimde öğretmeleri gerekirken, uygulamada durum genel ortaöğretimler için her zaman böyle değildir. Uzman öğretmenler bazen ekstra eğitimi olmadıkları derslerde de eğitim verirler. Genel ortaöğretimlerde ve akademik ortaöğretimlerde eğitim veren uzman sanat öğretmenlerinin yetiştirilmesinde fark vardır. Akademik ortaöğretimlerde eğitim veren uzman sanat öğretmenleri genellikle ardışık modele göre üniversitelerde yetiştirilirken, genel

¹⁰ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

¹¹ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

ortaöğretimlerde eğitim veren öğretmenler pedagojiye daha çok, sanat becerilerine daha az önem veren öğretmen yetiştirme kurumlarında (eğitim fakülteleri gibi) yetiştirilir. Sınıf öğretmenlerinin hazırlanmasında öğretmen eğitimi için ise sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı, sanat pedagojisi, sanat tarihi ve kişisel sanat becerilerinden oluşan beş çalışma alanı bütün kurumlar tarafından sağlanmaktadır ya da zorunlu kılınmıştır.¹²

Finlandiya’da görsel sanatlar, zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. Müzik, zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. El işi, zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. Drama, başka bir sanat dersi dışı dersin parçasıdır. Dans, başka bir sanat dersi dışı dersin parçasıdır. Medya sanatları, zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. Mimari, zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. **Sanat eğitimi müfredatın ders saatleri 4. Sınıfa kadar 470 saat, 5-9. Sınıfa kadar 527 saattir.** Finlandiya’da **kültürel geziler resmi olarak okul müfredatına eklenmiştir.** Müze eğitim sistemi bir ya da iki şekilde uygulanmaktadır, buna karşın diğer ülkelerde müzeler ve eğitim sistemi arasındaki ilişki daha az gelişmiş ve resmileştirilmiştir. **Suomen Tammi** (Finlandiya Meşesi) isimli bir proje kültür mirasını korumada öğrenci girişimlerini geliştirmeyi; okul ve uzmanlar arasındaki işbirliğini arttırmayı; çok sayıda ve çeşitte servis müzelerini ve sağladıkları ağı öğretmen ve öğrencilerini bilgilendirmek; disiplinler arası okul çalışmaları ve araştırma tabanlı öğrenme için fırsatlar sağlamaktadır. **“Kulttuurin laajakaista”** Kültürel Yayın isimli bir diğer projenin bir parçası olarak, Finlandiya eğitim kurumuna bağlı dokuz ulusal kültür kurumu içerisinde bulunan kaynakların sanat dahil çeşitli konulardaki kültür mirası ve bilgi yönetimi çalışması için otantik materyallerin ve eğitim ortamlarının kullanılabilirdiği öğretim ve öğrenim metotları sunmaktadır. Ders dışı sanatsal faaliyetlerin sağlanması ile ilgili kararlar çoğunlukla okullar tarafından yerel düzeyde alınmaktadır. Müfredat dışı sanat etkinlikleri öğle yemeği aralarında da düzenlenebiliyor. **Okul dışı sanat aktivitelerine yönelik, ya ulusal ya da yerel yönetim düzeyinde tam finansal destek ya da yardım ödeneği sağlıyor.** Ders dışı sanat aktivitelerinin sağlanmasında sunulan konular her okulda var olan kaynaklara bağlı oluyor. 2008’de okuldaki farklı ortamlarda **sanat konularının öğretiminde yenilikçi metotlarının gelişimini artırma** amacı güden TaiTai adında yeni bir proje geliştirilmiştir. Sanatta uzman öğretmen eğitiminin ardışık modeli takip etme eğilimi gösterilmektedir. Öğretmen eğitiminde resim ve müzik zorunludur. Genel devlet okullarında eğitim verebilmek için profesyonel sanatçılar da profesyonel öğretmen eğitimini tamamlamalılar. Öğretmen eğitim kurumları özerk ve hiçbir ulusal rehberlik sistemi ya da programı yoktur. Avusturya’da olduğu gibi **sınıf öğretmenlerinin hazırlanmasında öğretmen eğitimi için ise sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı, sanat pedagojisi, sanat tarihi ve kişisel sanat becerilerinden oluşan beş çalışma alanı bütün kurumlar tarafından sağlanmaktadır** ya da zorunlu kılınmıştır. 2005 değerlendirmesine göre, temel ve genel üst ikinci öğretimde eğitim veren **hizmet içi eğitimdeki öğretmenlerin sanat derslerine toplam katılımı arttı, fakat aynı zamanda bunların %24’ü de hiç katılım göstermedi.** Katılmayan bütün öğretmenlerin toplam miktarı %13’tü. Okullar yarı-uzman sınıf öğretmenleri (aynı zamanda daha alt seviyedeki belirli dersleri öğretme niteliği de barındıran sınıf öğretmenleri) ya da temel düzeyde uzman öğretmenler alma şansına sahipler. Seviye ne kadar yüksek olursa, sanat derslerini öğretmenlerin uzman öğretmen olma olasılığı da o kadar artıyor; ancak, durum okuldan okula değişiyor. Profesyonel sanatçılara gerekli eğitim nitelikleri ya da geçici bir temelde öğretmen eğitimi olmadan öğretme hakkı veriyor.¹³

¹² <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

¹³ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

İrlanda'da görsel sanatlar ilköğretim seviyesinde zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir; ortaöğretim seviyesinde seçmeli sanat dersidir. Müzik ilköğretim seviyesinde zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir; ortaöğretim seviyesinde seçmeli sanat dersidir. El işi ilköğretim seviyesinde seçmeli sanat dersidir. Drama ilköğretim seviyesinde zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir; ortaöğretim seviyesinde seçmeli sanat dersidir. Dans ilköğretim seviyesinde başka bir sanat dersi dışı dersin parçasıdır; ortaöğretim seviyesinde seçmeli sanat dersidir. Medya sanatları ilköğretim seviyesinde başka bir sanat dersi dışı dersin parçasıdır. Mimari zorunlu sanat eğitiminin bir bölümü olarak zorunlu sanat dersidir. **1. ve 2. sınıfta sanat dersleri 92 saattir. 3. sınıftan 9. sınıfa kadar 110 saattir.**¹⁴ İrlanda'da ilçe meclislerinde bulunan memur sanatkarlar ulusal örgütler ve yerel toplum gruplarının katkılarıyla sanat ile ilgili festival ve projeler organize ederler. 2003 yılında Sanat, Spor, Turizm Bakanı, Eğitim ve Bilim Bakanı'nın ortak isteğiyle **Sanat ve Eğitim Kurulu** kuruldu. İlçe meclisleri amacı sanatçı ve şairleri okullarda öğretmen ve öğrencilerle çalışmak için davet etmek olan 'okul planında sanatçılara yer verimi' ile sorumludur. **Ders dışı faaliyetler okulların ve öğretmenlerin sorumluluğundadır.** İstisnai durumlarda farklı şekillerde finanse edilebilmesine rağmen, bunlar genelde aileler tarafından ödeniyor. Müzik koro, orkestra ve dans en yaygın ve en sık kullanılan alan olmasına rağmen çoğu okuldaki öğrencilere isteğe bağlı olarak okul sonrası bir dizi müfredat dışı etkinlikler sunuluyor. Faaliyetler, okul ve öğretmenlerin kendi kaynakları ile oluşturuluyor ve bir yerden bir yere farklılık gösteriyor. Ortaöğretimde görsel sanatlar ve müzik departmanları arasındaki ortaklık müzik üretiminin bir parçası olarak yaygın bir fenomendir. Öğrenciler, sınıftaki belirli sanat konularını görmemeye karar verebilirler ama sanat yeteneklerini okul dışı etkinliklerde geliştirmeye devam edebilirler. Bu büyük çoğunlukta bireysel okul ve sunduğu aktivitelere bağlıdır. Sanat Birimleri, çocuklar için okul temelli performanslar ve atölye çalışmaları formunda, Sosyal yardım programlarını içeren festivaller düzenlerler. **Eğitim Teknolojisi Ulusal Merkezi (NLTE)** Eğitim'de Bilgi İletişim Teknolojileri (**BIT**) kullanımı adına okullara tavsiye, destek ve bilgi verir. **Cultural Ireland** ve **IMMERSE** gibi devam eden projeleri denetler. *Cultural Ireland* İrlanda Cumhuriyeti ve Amerika Kuzey İrlanda eğitim bölümleri tarafından ortak değişim programı ile işbirliği içerisinde kurulmuştur. **IMMERSE** (*Innovative Multi-Media Educational Resources for Students and Educators*) İrlanda müfredatına bağlı interaktif elektronik ortamda içeriği geliştiren **NCTE** ve **RTE** (*The National Broadcast*) arasında kurulan elektronik ortamda öğrenme ortaklığıdır. Son zamanlarda üç alana yoğunlaşır: İlkokul seviyesi görsel sanatlar, ilköğretim seviyesi bilim. İlkokul seviyesinde film üretimi girişimi **The FIS Project** olarak adlandırılır. Görsel Sanat Eğitimi alanında BIT ve dijital teknoloji kullanımını geliştirmeyi içerir. Öğretmen eğitimi açısından Eğitim Bilimleri Departmanı'nın politikası olmamasına rağmen, drama ve müzik için uzman öğretmen alan az sayıda okula rastlanmaktadır. Finlandiya'da olduğu gibi profesyonel sanatçılara gerekli eğitim nitelikleri ve ya geçici bir temelde öğretmen eğitimi olmadan öğretme hakkı veriyor.¹⁵

Fransa'da sanat biçimleri farklı derslerde işlenmektedir. **Sanat dersi 1-5. Sınıflar için 108 saat, 6-9. Sınıflar için 72 saattir.** Sanat eğitiminde ve gelişimi hedefleyen mevcut ve geleceğe yönelik düzenlemeler iki yol izlenmektedir: birincisi, **neyin öğretildiği** üzerine ikincisi ise **müfredat dışı faaliyetler** üzerinedir. İlk etapta, sanat tarihinin öğretimi 2008 yılı eylül ayı itibariyle ilköğretim seviyesinde zorunlu hale getirilmiştir ve 2009 yılı Eylül ayından itibaren ortaöğretim seviyesinde de zorunlu olması beklenmektedir. Bu müfredat değişikliği

¹⁴http://www.ncca.ie/en/Curriculum_and_Assessment/Early_Childhood_and_Primary_Education/Primary_School_Curriculum/Primary_School_Curriculum_Documents/, Erişim: 01.03.2014.

¹⁵ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

mevcut sanat ve kültür eğitimi derslerine dahil edilmektedir. Bu değişiklikte devlet genel zorunlu eğitimin kültür boyutunu geliştirmeyi, çeşitli sanat dallarına tarihle ilintili olarak sanatsal dayanak noktaları getirmeyi ve tüm öğrencilere kaynağını sanat eserlerine dayandırmış kültürel bir alt yapı vermeyi ümit etmektedir. Bu programa göre, öğrenciler gönüllülük esasına dayalı olarak ev ödevleri konusunda bireysel olarak yardım alabilmekte ayrıca okul derslerinin bitiminde haftanın dört günü ikişer saatten olmak üzere spor, sanat ve kültür faaliyetlerine katılabilmektedirler. Bu değişiklik sadece bazı öğrenciler için olmak üzere 2007 yılı Eylül ayında ortaöğretim seviyesinde ve 2008'den itibaren ilköğretim seviyesinde de uygulamaya çoktan konulmuştur. **Kültürel geziler resmi olarak okul müfredatına eklenmiştir.** 2008 yılından itibaren, tüm okul ve üniversite planları tüm öğrencilerin katılımıyla sanatsal ve kültürel boyutlara ulaşma gereğindedir. Fransa'da yeni bir aygıt olarak eğitici program, önceden var olan çeşitli eylemleri yapılandırır ve geliştirir. Öğretmenlerin taahhüdüne dayanır ve dış kurum ve kuruluşlarla sayısız ortaklığı sağlar. Bu programa göre, öğrenciler ödevlerinde bireysel yardım alabildikleri gibi haftada dört kez iki saatliğine okul günü sonunda spor, sanatsal ve kültürel aktivitelere katılabilirler. Müfredat dışı sanat etkinlikleri öğle yemeği aralarında da düzenlenir. **Müfredat dışı sanat aktiviteleri, farklı bir yapı ve amaca sahipler ama gün içinde okulda verilen sanat eğitimini tamamlayıcı olarak değerlendirilebilirler.** Öğrenciler, sınıftaki belirli sanat konularını görmemeye karar verebilirler ama sanat yeteneklerini okul dışı etkinliklerde geliştirmeye devam edebilirler. Bu büyük çoğunlukta bireysel okul ve sunduğu aktivitelere bağlıdır. Bunlar gönüllülük bazında düzenlenmiş ve direkt olarak ne bölgesel ne de ulusal düzeyde tedarik edilmiştir. Okul zamanları dışında düzenlenen sanat aktiviteleri, müfredata yardımcı olmayı, okul 'ruhu' nu geliştirmeyi amaçlamış ve hem katılan öğrenciler için hem de okulun tamamı için yararlı olarak görülmüştür. Bakanlık, özel günler ve haftalar, yarışmalar ve diğer organizasyonlar gibi çok sayıdaki kültürel faaliyet için merkezi düzeyde girişimlerde bulunur ve bunları yönetir. Bölgesel düzeyde çok fazla sayıda koro festivalleri, görsel sanatlar sergileri, dans ve tiyatro festivalleri gibi faaliyetler ve girişimlerde bulunur. 1997'den beri Fransa'da, bakanlıktaki merkezi bir departman Bilgi İletişim Teknolojisinin(BİT) gelişiminden sorumlu olmuştur. Bu departman, kağıt belgeler ve yazılım içeren öğretim kaynaklarını oluşturur ve onaylar. **Eğitim Bakanlığına bağlı bir kamu kurumu olan Ulusal Öğretim Dokümantasyon Merkezi,** çeşitli eğitim düzeyleri için gittikçe artan **on-line doküman kaynakları** geliştiriyor. Sanatta uzman öğretmen eğitiminin ardışık modeli takip etme eğilimi gösterilmektedir. Fransa sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesinde resmi ve müziği zorunlu ders olarak koymuştur. Sınıf öğretmenlerinin hazırlanmasında öğretmen eğitimi için beş çalışma alanının bütün kurumlar tarafından sağlandığı ya da zorunlu olduğu ülkelerden biridir. Bunlar: sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı, sanat pedagojisi, sanat tarihi ve kişisel sanat becerileridir. Sanat tarihi gibi akademik dersler üniversite çalışmaları sırasında verilir. Oysa diğer konu alanları concours'dan (öğretmen adaylarının öğretmen statüsü kazanabilmek için geçmeleri gereken sınavlar) sonraki profesyonel öğretmen eğitiminin bir parçasıdır. Öğretmenlerin alabileceği eğitim derslerinin ortalama %6'sı sanat ve kültürle ilgilidir.¹⁶

İtalya, **sanat biçimlerinin müfredatta bütünleşik** olarak gruplandığı ülkelerden biridir. Sanat eğitimi müfredatı için İtalya'da 'Müzik, Sanat ve Resim' başlığı kullanılır. **1-5. Sınıflar için esnek zamanlı zorunlu ders, 6-8. Sınıflar için 132 saattir.** 2008 yılı Ekim ayında İtalyan Hükümeti, İtalya'nın ulusal eğitim sistemini düzenleyen bir yasa tasarısını onaylamıştır. Bu tasarı, ülkedeki devlet okullarında, özellikle de ilköğretim düzeyinde, önemli değişiklikler öngörmektedir. İlköğretim okullarında, iki sınıf arasında rotasyon yapan üç öğretmenin mevcut sistemlerinin haftada yirmi dört saat ders verecek tek bir sınıf

¹⁶ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

öğretmeniyle değişimi zorunludur. Ayrıca ortaöğretim alt ve üst kademedede, “davranış notu” bölümünün yeniden getirilmesi gereklidir böylece öğrencilerin davranış notlarındaki düşük notlar sene sonundaki sınavlardan başarısız olduğu anlamına gelecektir. İlkokul ve orta okullarda belli bir puanlama sisteminin uygulanması zorunludur. Eğer bir öğrenci sanat dersleri de dahil herhangi bir dersten geçer not alamazsa bir üst sınıfa geçemeyecektir. **Okullarda, müfredat planının yapılması kanunlarca zorunlu kılınmıştır. Bu müfredat, öğleden sonra o okulun öğrencilerinin katılabileceği sanatsal bir doğaya sahip isteğe bağlı ders dışı aktiviteleri kapsamak zorundadır.** Açık okullar (*Scuole aperte*) projesinin bir parçası olarak, her okul ya da okul ağı sanat faaliyetleri için Eğitim Bakanlığı’na finansman sağlaması konusunda başvuruda bulunabilir. Okul dışı sanat aktivitelerine yönelik, ya ulusal ya da yerel yönetim düzeyinde tam finansal destek ya da yardım ödeneği sağlanır. Sanatta uzman öğretmen eğitiminin ardışık modeli takip etme eğilimi gösteren ülkelerden biridir. Sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde sanat derslerinde kurumsal özerklik bulunmaktadır. Genel devlet okullarında (profesyonel sanatçıların birçok ülkede yer aldığı yalnızca program dışı derslerde değil) eğitim verebilmek için profesyonel sanatçılar da profesyonel öğretmen eğitimini tamamlamalıdır. Öğretmen eğitimi için müfredat içeriğinin belirlenmesinin kurumlara bağlı olduğu ya da kurumların eğitim programlarında farklılaştığı ülkelerden biridir. Öğretmen eğitim kurumları özerk ve hiçbir ulusal rehberlik sistemi ya da programı yoktur. Uzman resim ve müzik öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde pedagojik çalışma alanlarında kurumsal özerklik bulunmaktadır. Sanat öğretmenleri için CPD (Devamlı Mesleki Gelişim) aktiviteleri özellikle drama ve müziğe odaklanır. İtalya profesyonel sanatçıların öğretmen eğitimine gerçekte katılmadıklarını göstermiştir.¹⁷

Romanya’da, sanat biçimleri müfredatta bütünleşik olarak gruplandırılmaktadır. Sanat eğitimi müfredatında görsel sanatlar ve müzik zorunlu. Sanat eğitimi dersleri dönemlik olarak; **1-7. Sınıflar için 40-60 saat arası, 8. Sınıf için 20-40 saat arası, 9-10. Sınıflar için 40-60 saat arasındır.** Milli Eğitim, Araştırma ve Gençlik Bakanlığı haftada iki saat okutulacak olan Romen dili, kültür ve medeniyeti seçmeli dersi için onay vermiştir. Romanya’da üniversite öncesi eğitimin üç kademededen oluşan yapısı şu şekildedir: ilköğretim dört sene, *gimnaziu* (ilköğretim ikinci kademe) dört sene, *liceu* (lise) dört sene. Müfredat, iletişim becerilerini geliştirerek ve ulusal kültürel değerleri tanıtarak öğrencilerin Romen dili, kültürü ve medeniyetiyle temasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Okullar ve müzeler arasında işbirliği gelişimini içeren belirli kültürel alanları bağımsızlaştıran ulusal boyutlarda bir strateji benimsenmiştir. Aslında, bu stratejiyi denetleyen, değerlendiren, uygulayan performans göstergelerinden biri şüphesiz ki organize okul grupları tarafından müzelere yapılan gezilerin sayısıdır. Bu göstergenin sonuçları müzelerin eğitimdeki değerine dikkat çekmek amacıyla yerel ve bölgesel otoriteler tarafından düzenli olarak bildirilmektedir. Romanya’da ulusal anlamda bir diğer girişim ek müfredat kapsamında yapılmıştır; bu konuyu içeren bir ortaklık protokolü Eğitim ve Araştırma Bakanı, Gençlik Bakanı ve Kültür Diyanet İşleri Bakanlığı tarafından yakın gelecekte imzalanacaktır. Bu protokol kültür ve eğitim alanında uzmanlar arası tecrübe alışverişini sağlayan okul ve müzeler arasındaki işbirliğini arttıracaktır. Müzelerde çalışan uzmanlar tarafından teklif edilen programlara öğrenci katılımını destekleyen okul müfredatı ve müze eğitim hizmetleri içeriği arasındaki bağı oluşturacaktır. Romanya Eğitim Araştırma ve Gençlik Bakanlığı ders dışı ve okul bazlı eğitsel faaliyetlerin gelişimi için bir strateji geliştirdi. Bu strateji, ders dışı aktivitelerin kişisel gelişim başta olmak üzere tüm öğretim sürecine yararlı olduğu fikrine dayanmaktadır. Sadece sanat değil, tüm müfredat alanları ders dışı faaliyetler geliştirmek için bir dizi önlemler içeren bu strateji ile kapsamıştır. Örneğin; kaynakları geliştirmek ve sağlayıcıların ve sağlayıcıların eğitimi,

¹⁷ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

okullar ve yerel halk arasındaki ortaklığı geliştirmek gibi. Ayrıca Romanya Eğitim, Araştırma ve Gençlik Bakanlığı ile Kültür ve Din İşleri Bakanlığı gelecekte ders dışı faaliyetlerin gelişimi için birlikte çalışacaklar. **Ders dışı sanat aktiviteleri direkt olarak okul müfredatı ile bağlantılıdır.** Romanya’da Eğitim, Araştırma ve Gençlik Bakanlığı, Kültür ve Topluluklar Bakanlığının yanı sıra eğitim ve kültür alanında aktif olan diğer kurumlar belli aralıklarla festivaller düzenliyorlar. Bu festivaller, mimarlık ve tasarım alanlarıyla bağlantılı yaratıcı atölye çalışmaları ve sanatsal etkinlikler, güzel sanatlar, sahne sanatları, özgür yaratıcılık, çizim ve boyama, portre ressamlığı, fotoğrafçılık, gazetecilik, simgelerin sanatı, popüler sanat, oyunlar, sporlar, çoğul ortam, modelleme, tiyatro, film, vb.ni içeriyor. Festival sırasında şarkı ve enstrümantal resital, dans gösterileri, oyunlar, çocuklar için kukla gösterileri, film gösterileri, paten ve jimnastik gösterileri düzenleniyor. İcracılar ya profesyoneller ya da okullarda oluşturulan sanatsal gruplar. Bu tür festivale bir örnek Creativ-Fest’dir. Bu festival yaratıcı alanda çocukların ve gençlerin başarılarını belirleme ve halka duyurma amacı güder. Sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde sanat derslerinde resim ve müzik zorunludur. **Sınıf öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde pedagojik çalışma alanları sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı, sanat pedagojisi zorunludur.** Uzman resim ve müzik öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde pedagojik çalışma alanları sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı, sanat pedagojisi zorunludur. Romanya’da **eğitim kursları yılda üç kez yüksek seviyedeki profesyonel eğitim kurumları tarafından organize edilir. Kurslardan sonra, öğretmenler statülerinde daha yüksek bir derece elde ederler.** Fakat ek bir nitelik kazanmazlar. Devamlı profesyonel gelişim müzik öğretmenleri için son derece tavsiye edilir ve yerel eğitim otoritelerince düzenlenir. Üç modüle bölünmüş toplam 270 saatlik bir eğitim vardır.¹⁸

Sanat biçimlerinin müfredatta bütünleşik olarak gruplandığı ülkelerden biri de Letonya’dır. **Sanat dersi saatleri 1-4. Sınıflar için 80-100 saat arası, 5-6. Sınıflar için 60-80 saat arası, 7-9. Sınıflar için 40-60 saat arasıdır.** Sanat müfredatta zorunlu olarak organize edilmiştir ve üç farklı konu olarak öğretilir. Bunlar: görsel sanatlar, müzik ve edebiyattır. Kültür Bakanlığı 2007 yılında “**Kültür eğitiminin gelişiminde ulusal program**” adında bir politika geliştirmek üzere çalışma başlatmıştır. 2008 yılında Kültür Bakanlığı, **Letonya Kültür Kanonu**’nun gelişimini başlatmıştır. Uzmanlara göre, Kanon eğitim amaçları bakımından çok yararlıdır ve eğitimde değerler sistemi olarak hizmet edebilir. Letonya Kanonu’nun gelişimi şuan başlangıç aşamasındadır ve formel eğitimdeki rolü tam olarak tanımlanamamasına rağmen bu gerçekleşmesi muhtemel bir durumdur. Kültürel geziler resmi olarak okul müfredatına eklenmiştir. Gençlerin ders dışı sanatsal faaliyetlere yönelmelerini sağlamak için ulusal girişimleri ve kılavuzları var. Kendini ifade etmeyi ve hayal gücünü destekleyen, ders dışı sanatsal faaliyetlerin olduğu yasal olmayan önerilere sahiptir. Okul dışı sanat aktivitelerine yönelik, ya ulusal ya da yerel yönetim düzeyinde tam finansal destek ya da yardım ödeneği sağlanmaktadır. **Ders dışı sanat aktiviteleri direkt olarak okul müfredatı ile bağlantılıdır. Bu aktiviteler müfredata ilave ve destekleyici olarak tasarlanır ve öğrencilere müfredatta temel eğitim standartları olarak tanımlanan hedeflere ulaşılmasında yardımcı olur.** Sanat dersleri için sınıf öğretmeni olmayan öğretmenler tercih edilmektedir. Ayrıca uzman resim ve müzik öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitiminde pedagojik çalışma alanları **sanatta çocuk gelişimi, sanat müfredatı, sanat pedagojisi, sanat tarihi, kişisel sanat becerileri ve öğrenci değerlendirmesidir.**¹⁹

¹⁸ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

¹⁹ <http://www.eurydice.org>, Erişim: 21.03.2014.

Türkiye’de ise İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, **Görsel Sanatlarda Biçimlendirme, Görsel Sanat Kültürü ve Müze Bilinci** olarak üç öğrenme alanı altında yapılandırılmıştır.²⁰ Görsel Sanatlar Dersi, 1. Sınıftan 3. Sınıfa kadar Yıllık Ders Planı’nda haftada ikişer saat olmak üzere toplamda 72 saat, 4. Sınıftan 8. Sınıfa kadar Yıllık Ders Planı’nda haftada birer saat olmak üzere 36 saattir. Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, Görsel Sanat Kültürü, Görsel Sanatlarda Biçimlendirme ve Tarihi Çevre ve Müze Bilinci olarak üç öğrenme alanı altında yapılandırılmıştır.²¹ Görsel Sanatlar (Resim) Dersi, 9. Sınıftan 12. Sınıfa kadar Yıllık Ders Planı’nda haftada birer saat olmak üzere toplamda 35 saattir..

- Dolayısıyla Görsel Sanatlar öğretim pedagojik olarak çağdaş- bilimsel yöntemlerle **öğrenci merkezli, interaktif, integrative (bütünleşik), netice ve talep yönlü, açık(cari) ve objektif değerlendirmeye (değerlendirme standartlarına göre), öğrencilerin tüm davranışlarına (psiko-motor)** yönelik olarak Türkiye, Avrupa ve çağdaş dünya ülkelerinin de kendi ulusal özelliklerini de göz önünde bulundurarak hazırlanmış olduğu müfredat programlarının ve uygulamalarının temeli ve başarısı **Veli-Öğrenci-Öğretmen** üçlü işbirliği koordinasyonuna dayandırılmıştır. **Kazanımlar** ise, öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır. Öğrencilerin görsel sanatlar dersinin amacına ulaşması her öğrenme alanının kendine özgü kazanımlarının edinilmesine bağlıdır. Kazanımlar, öğrencilerin gelişim seviyesine ve öğrenme alanının özelliğine göre alt sınıftan üst sınıflara doğru kademeli olarak verilmeli ve oluşturulmalıdır.

İlk ve ortaöğretimde uygulanan, görsel sanatlar eğitiminde belirlenen amaçlara ulaşılması için hazırlanmış müfredat programları/standartları kapsamında bazı **temel ilkelerin**;

- Her öğrencinin yaratıcı olduğu,
- Her öğrenci farklı algı, bilgi, sezgi, duygu dünyasına sahiptir. Uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulması,
- Uygulamalarda, görsel sanat alanlarına yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ile çoklu ortam çalışmalarına yer verilmesi,
- Görsel sanatlar dersi, diğer disiplinlerle birlikte eğitim amaçlarındaki bütünlüğü kurmaya veya bireyin kendini gerçekleştirme katkısında bulunmasına,
- Dersin işleniş, ilgi çekici hâle getirilen öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilmesine,
- Görsel Sanatlar dersinin öğrenciyi temel aldığı, öğrenme-öğretme süreci, öğrencinin kendine özgü algılama ve anlamlandırma kapsamı içerisinde, gelişim basamaklarına göre düzenlenmesi,
- Değerlendirmede öğretmen, her öğrencinin gelişim sürecini, bireysel farklılıklarını, öğrenme-öğretme sürecine katılımını ve sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerdeki performansını göz önünde bulundurması, amaç ve kapsamlar içerisinde yer alması, öğretmenler tarafından daima göz önünde bulundurulması eğitimdeki başarı ve gelişmişlik açısından gerekliliktir.

²⁰ *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara, 2006, 49.

²¹ *Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Görsel Sanatlar (Resim) Dersi Öğretim Programı*, MEB Yayınları, Ankara, 2009, 34.

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. İlköğretim Görsel Sanatlar öğretim programı/standartları, kılavuzları ve içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Sanatsal ifadelerde görsel ve biçimsel anlatımın yanında, müfredat programlarıyla ve standartlarıyla ulaşılması beklenen temel beceriler ve hedefler genelin de ;

- Ana dilini doğru ve etkili kullanma,
- Kendini ifade etme,
- Eleştirel düşünme,
- Yaratıcı düşünme,
- Sanat aracılığıyla iletişim kurma,
- Problem çözme,
- Araştırma,
- Karar verme,
- Bilgi teknolojilerini kullanma,
- Girişimcilik,
- Sorumluluk alma,
- Başladığı işi bitirme,
- Görsel okuma,
- Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,
- Estetik bilinç kazanma,
- Estetik algının geliştirilmesi,
- Estetik yaşam kültürü edinme,
- Çevre ve doğa bilinci kazanma,
- Millî, manevî ve evrensel değerlere duyarlı olmayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak, Türkiye, Avrupa Birliği kısacası çağdaş tüm dünya ülkelerinde eğitim sistemleri **kendi ulusal değerlerine** ve yapılarına bağlı hazırlanmış olan müfredat programları ve standartlarıyla ile yürütülmektedir. Öyle ki bu programlar çağın değişen tüm koşullarına göre sürekli yenilenmesi gereken programlardır. Böylesine büyük çabaların ürünü olarak hazırlanmış ve hazırlanmakta olan **müfredat programlarının başarısı uygulanabilirliğine bağlı olacaktır**. Bu nedenledir ki müfredat programlarını/standartlarını genel eğitim sistemleri içerisinde uygulayacak/hayata geçirecek olan asıl önemli unsur kadrolar, öğretmenler ve öğretmen yeterlikleridir. Dolayısıyla İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi öğretmen adayı olacak Lisans öğrencilerinin programlarına yönelik Eğitime Giriş, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Psikolojisi dersleri; üçüncü sınıfta Ölçme ve Değerlendirme, Genel Öğretim ile Özel Öğretim Metotları derslerinin alınması, bunun yanı sıra Çağdaş Sanat Felsefesi(Estetik), Sanat psikolojisi, Sanat Sosyolojisi ve Plastik Sanat Eseri Analizi dersleri müfredat programlarına dahil edilmesi, bununla birlikte;

- Lisans eğitimi programlarının ve müfredatlarının Bologna sürecine uygun olarak çağdaş nitelik ve nicelikte sanat eğitim normlarına uygun olarak yenilenmesi,
- Genel anlamda yeni müfredat doğrultusunda okullardaki sınıflar, sanat eğitimi dersleri ve sergi alanları yeterlidir ancak iyileştirme ve gelişime gereksinim duyulmaktadır.
- Öğrencilerin sanat eğitimi derslerinde oluşturdukları çalışmalarının sergilenebileceği **okul sergi alanlarının** ve sınıfların **sanat köşelerinin** daha sistemli bir şekilde **standart** hale getirilmesi,
- Okullarda tüm öğrencilerin yararlanabileceği sanat kütüphanelerini, genel arşiv odasını içine alan **sanat stüdyolarının** oluşturulması ve gerekli ekipmanlarla (geniş

yuvarlak/elips masa, sandalye, bilgisayar ve projeksiyon cihazı, şövale, vb.) donatılması,

- Eğitim kurumlarındaki kütüphanelere, öğrenciler ve öğretmenlerin yararlanabileceği ve kendilerini geliştirebileceği sanat eğitimi, sanat sosyolojisi, sanat felsefesi, sanat tarihi ve estetik unsurlarını kapsayan kitap, katalog, cd-dvd, eğitim setlerinin kazandırılması, çağdaş sanat eğitimi ve müfredat uygulamalarını desteklemek amacıyla zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi,
- Sanat eğitimi derslerinden sorumlu tutulacak öğretmenlerin özellikle sanatçı-öğretmen ya da ilgili branşlar dan sanat eğitiminin geleceği açısından önem ve özenle seçilmesi,
- Müfredat kapsamında yararlanılan ders kitaplarında ve mevcut dokümanlarda içerik açısından dünya kültür varlıkları ve çağdaş sanat eserleri görselleri ile zenginleştirilmesi, bu yolla öğrencilerin bilgi birikimlerinin artırılması ve aynı zamanda dersliklerdeki görsel bilgilerin (illüstrasyonların) sistemli ve dengeli bir biçimde öğrencinin sınıfına, yaşına uygun olarak programlanması, dersliklerin hazırlanırken anadil kurallarına dikkat edilmesi,
- Modern/Çağdaş sanatçıların eserlerini ve günümüzdeki trendleri tanıtmada, sınıflarda modern sanat eğitimine yönelik daha fazla teknolojik destek (bilgisayar, projeksiyon) sağlanması,
- İmkanlar dahilinde ulusal-uluslararası bazda sanat eğitimi veren kurumlar-kuruluşlar (güzel sanatlar üniversitesi, sanat enstitüleri, sanat galerileri, vb.) ve sanatçılarla işbirliği içerisinde olunması ve bu yolla gezilerin organize edilmesi, sanatçı ve eser tanıtımlarının yapılması, uygulama/etkinlik çalışmalarının yerinde incelenmesi ve özendirici uygulamalar/çalışmalar yaptırılması, düzenlenen ve düzenlenmekte olan yıllık eğitim programlarında bu gezilerin periyotlarının, kapsamlarının, amaçlarının ve içeriklerinin sınıf ve okul müfredat programlarında belirlenmesi/belirtilmesi,
- Müze bilincinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla ‘sanal müze’ uygulamalarını geliştirmek için web sitelerinden ve eğitim cd’lerin den yararlanılması (çağdaş eğitimin gereği olarak), bu kapsamda Bilgi İletişim Teknolojilerinden (BİT) yararlanılması, müze ziyaretlerinin müfredat programlarına yönelik olarak standartlarda belirtilmesi,
- Ayrıca sanat eğitimini desteklemeye ve gelecekte nitelikli sanat eğitimi kadrolarının oluşturulmasına yönelik olarak, öğrencilerin yurt içi ve yurt dışında, çeşitli organizasyonlara katılımını sağlamak, çalışmalarını gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla her yıl düzenli olarak burslarının sağlanmasına yönelik fonların oluşturulması,
- Ulusal sanat yapıtlarının/eserlerinin yanı sıra, dünya sanatına yenilik getirmiş sanatçı ve eser örneklerinin gelişim süreci kapsamında yeterince verilmesi ve sanatta yenilik getirmiş/çığır açmış sanatçıların ve sanat eserlerinin (resim, heykel vb.) müfredat programları içerik standartlarında tarihsel, sistemli ve periyodik bir biçimde yer alması, bu kapsamda öğrencinin görsel düşünce yapısının ve kıyaslamalar yoluyla sentez-analiz yetisinin geliştirilmesi,
- Dünyadaki müfredat programları ve uygulamaları kapsamında görsel sanatlar dersinin en az olduğu ülkelerde dahi haftada en az 4 saat olarak gerçekleştirildiği UNESCO verilerinde mevcuttur. Dolayısıyla sanat eğitimi dersinin ilköğretim seviyesinde 1,2,3 ve 4. Sınıflarda müfredat programlarının özellikleri de göz önüne alınarak haftada 2 saatten az olmaması,
- Avrupa Birliği ülkelerinde müfredat dışı uygulamalara da haftada en az 5-6 saat ağırlık verildiği görülmüştür. Bu nedenledir ki sanat eğitimi dersini veren öğretmenlerin müfredat programları haricinde de öğrencilerle kolektif olarak sınıf dışı “Sokak Çalışmaları ve Uygulamaları” gerçekleştirilmesi,

- Eğitimde Bilgi İletişim Teknolojileri (BIT) ve informatik ilişkiler ve imkanlar kullanılarak, etkinlik çeşitleri örnekleri, kapsam ve içerikleri, kullanılan malzemeler, mekanlar ile ilgili olarak web sitelerinden geniş ölçüde yararlanılması,
- Görsel Sanatlar dersini veren öğretmenler tarafından müfredat programları ve içeriğinde belirtildiği üzere üç boyutlu (hacimli) etkinlik çalışmalarının dengeli bir biçimde derslerde uygulanmasına özen gösterilmesidir.

Kaynakça

- ARABACI, M. (2006).** *Sanat Eğitiminde Çoklu Zeka Kuramı ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi (İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Eğitimi Programı Örneği İle)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- EDMAN, I. (1977).** *Sanat ve İnsan*, (Çev: Turhan Oğuzkan), İnkılap ve Aka Kitabevleri, 2. Baskı, İstanbul,
- ETİKE, S. (1995).** *Sanat Eğitimi Yazıları*, İlke Yayınevi, Ankara,
- KIRIŞOĞLU, O. T. (2002).** *Sanatta Eğitim: Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*, Pagema Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara,
- READ, H. (1974).** *Sanatın Anlamı*, (Çev: Güner İnal, Nuşin Asgari), Türkiye İş Bankası Yayınları, 2. Baskı, İstanbul,
- SAN, İ. (2003).** *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ütopya Yayınevi, İstanbul.
- (2006).** *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- (2009).** *Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12, Sınıflar Görsel Sanatlar (Resim) Dersi Öğretim Programı*, MEB Yayınları, Ankara,
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/katiranci.htm
<http://www.eurydice.org>
http://www.ncca.ie/en/Curriculum_and_Assessment/Early_Childhood_and_Primary_Education/Primary_School_Curriculum/Primary_School_Curriculum_Documents/.